

laanbomen

'Onherkenbare' Cercidiphyllum-cultivars staan in de belangstelling

Het geslacht *Cercidiphyllum* is vrij zeldzaam in Nederland. Het is klein, maar biedt enkele interessante uitgangspunten voor de teelt als laanboom. Een kennismaking met *Cercidiphyllum japonicum*, de Katsura-boom.

Veel mensen zullen de Katsura-boom niet gauw herkennen. Een van de oorzaken hiervan is het ontbreken van een duidelijk opvallende bloei. Toch zijn het bij nadere beschouwing aantrekkelijke struikvormige bomen met vaak meer stammen. De bomen kunnen echter uitgroeien tot grote maten (ongeveer 15 m).

Voor het gebruikswaardeonderzoek laanbomen is *Cercidiphyllum japonicum* aangeplant op diverse locaties. Speciaal de minder bekende eigenschappen van deze boom worden onder de loep genomen, zoals de gevoeligheid voor strooizout.

Aziatische oorsprong

Oorspronkelijk komen de Katsura-bomen uit Japan en China. De kroon wordt vaak breed-eivormig tot bolrond. Een voordeel, maar tegelijkertijd ook een nadeel, is het vroeg uitlopende blad. Rond half april komen de roodbruine blaadjes tevoorschijn. Bij late nachtvorst kunnen

C. japonicum

Synoniem: *C. japonicum* var. *sinense*

Algemeen: een meerstammige struik of park-, straat- en laanboom die circa 15 m hoog wordt. De boom heeft veel schuin omhoog gerichte takken, maar de takken kunnen ook bijna horizontaal staan.

Twijgen: roodbruin met aanliggende kleine spitse en rode knoppen.

Bladeren: tegenoverstaand, rond tot breed-hartvormig, 4-8 cm. Gaafrandig of zwak gekarteld en handnervig. Purperkleurig bij uitlopen, daarna groen; in de herfst geelrood. In de herfst geuren de bladeren kruidig voordat het blad valt.

Bladstelen: roodachtig, 1,5-3 cm. Bloemen: weinig opvallend, vlak voor en tijdens het uitlopen van het blad rood. Er zijn mannelijke en vrouwelijke bomen (tweehuisig).

Vruchten: kleine 1-2 cm korte 'peultjes', twee tot drie bij elkaar.

Schors: grijs/bruin, met groeven. Ziekten en plagen: niet waargenomen.

Snoei: niet nodig in openbaar groen, wel intensief in de eerste jaren op de kwekerij.

Standplaats: liefst losse bodem. Goed winterhard. Op plaatsen waar vaak late nachtvorst optreedt, moet rekening worden gehouden met schade. De boom heeft behoefte aan voldoende wtertoevoer. Na verplanten kan de aanslag soms wat lastig zijn bij zwaardere maten.

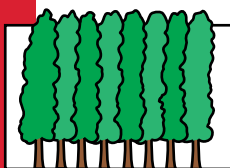
Strooizoutgevoeligheid: vermoedelijk gevoelig.

Windgevoeligheid: op zeer windrige plaatsen kan het blad wat beschadigd raken.

Vermeerdering: door zomerstek; eind mei-juli, topstek, verwonden, 1% ibz, stekmedium 2t:1z.

Zaaien: oktober/november (in de kas). Voorbehandeling is niet nodig, het eerste jaar kunnen de zaailingen tot ongeveer 30 cm uitgroeien, afleggen is ook mogelijk.

laanbomen

deze bladeren beschadigen. De boom herstelt zich echter goed.

Naar de zomer toe verkleuren de bladeren groen. De ronde bladeren, die tegenover elkaar staan, zijn aan de voet hartvormig en soms ook wat blauwachtig. De herfstkleur is geel tot rood en kan per boom en standplaats verschillen.

De meest bekende soort is *C. japonicum*. Pas rond 1865 werd de boom 'ontdekt' en naar Amerika verscheept. Rond 1880 werd materiaal naar Duitsland verstuurd van de Yokohama-boomkwekerijen. *C. japonicum* wordt in Japan gebruikt voor houtproductie. Het hout is zacht en is goed te gebruiken voor meubilair en timmerwerk binnen.

Naast deze soort is er een tweede soort of variëteit: *C. japonicum* var. *magnificum*. De Japanse botanicus Nakai ontdekte deze boom in de bergen van Centraal Japan in 1918. Sinds die tijd is deze boom in cultuur gekomen. De bladeren van deze soort zijn meer hartvormig en soms zo sterk dat de voetlobben elkaar overlappen. Verder is de bladsteel korter dan bij *C. japonicum*. Op deze en volgende pagina's een overzicht van het sortiment dat in Nederland in cultuur is. ●

Voor het gebruikswaardeonderzoek laanbomen is een minder alledaagse boom aangeplant: *C. japonicum*. De bomen zijn aangeplant in Nijmegen en Voorschoten en in de assortimentstuin in Zundert. Op dit moment worden enkele nieuwe cultivars op bescheiden schaal gekweekt. De selectie 'Rotfuchs' lijkt hiervan veelbelovend voor gebruik in het stedelijk groen door de opgaande vorm.

C. japonicum 'Peach'

Algemeen: deze cultivar is ongeveer tien jaar geleden in Hemelrijk (België) door Jelena de Belder geselecteerd samen met 'Raspberry' en 'Strawberry'. De herfstkleur was bij alle drie opvallend, maar Hemelrijk heeft een vrij leemachtige grond waardoor de herfstkleuren soms erg sprekend kunnen zijn. Het zijn voorlopige selecties. In Nederland is de boom door R. Bulk in Boskoop in de handel gebracht. Bladeren: bijna rond, iets gevend, gekarteld en lichtgroen. Het jonge blad loopt iets bruinrood uit, maar wordt snel lichtgroen. De herfstkleur is geel. Bladstelen: lichtrood. Vermeerdering: door enten op *C. japonicum*.

C. japonicum var. *magnificum*

Synoniem: *C. magnificum*. Algemeen: onderscheidt zich van *C. japonicum* door de vorming van kortloten. Vaak wordt deze variëteit niet herkend maar als *C. japonicum* versleten. Bladeren: hartvormig en rooduitlopend, 7-10 cm. Soms overlappen de voetlobben elkaar. Voor de bladval geuren de bladeren. Bladstelen: roodachtig. Schors: pas op oude leeftijd komen groeven in de schors.

C. japonicum 'Pendulum'

Algemeen: kleine, zeldzame boom. In Japan is de treurvorm reeds lang in cultuur. Hoe groot de bomen in Nederland worden is onbekend, omdat ze pas rond de jaren zeventig in cultuur zijn gekomen. Takken: afhangend. Bladeren: bijna rond met een hartvormige voet en iets bolstaand. In hete zomers kan het blad aan de rand wat bruin verkleuren bij beperkte wateropname. Bladstelen: roodachtig. Vermeerdering: door enten op *C. japonicum*. Om een boompje te krijgen, is het nodig de ent aan te binden.

Foto's: Rob de Bree, Boomteeltpraktijkonderzoek

C. japonicum 'Ruby'

Algemeen: is een opgaande/vertakte grote struik tot kleine boom. Deze selectie is in de handel gebracht door P.G. Zwijnenburg in Boskoop. Bladeren: bijna rond, gekarteld aan de rand, met een hartvormige voet en een top die iets spits is. Het blad is wat gegolfd. De jonge bladeren zijn roodachtig bij het uitlopen. Bladstelen: roodachtig.

C. japonicum 'Rotfuchs'

Algemeen: een steil opgaande groeivorm. De selectie is door Karl Fuchs in 1980 in Duitsland gevonden en is in 1990 in Nederland in de handel gebracht door M.M. Bömer in Zundert. Bladeren: roodachtig. De bladeren onderscheiden zich van de soort door de donker purperen kleur. Vooral in de voorzomer is deze kleur opvallend. Daarna wordt de selectie dof van bladkleur. De top van het blad is spits dan van de soort. Bladstelen: donker.

C. japonicum 'Strawberry'

Algemeen: groeit zoals de soort. Bladeren: bij het uitlopen roodachtig en vrijwel rond. De voet is minder hartvormig en de rand wat gekarteld. De herfstkleur is rood (zie *C. japonicum* 'Peach'). Door R. Bulk in Boskoop in de handel gebracht in Nederland. Bladstelen: rood. Vermeerdering: door enten op *C. japonicum*.

C. japonicum 'Raspberry'

Algemeen: heeft dezelfde groeiwijze als de soort. De herfstkleur is purperroze (zie ook *C. japonicum* 'Peach'). In Nederland in de handel gebracht door R. Bulk in Boskoop. Bladeren: roodachtig bij het uitlopen. Bladstelen: rood. Vermeerdering: door enten op de soort.

C. japonicum var. *sinense*

Synoniem aan *C. japonicum*. Is in 1910 ontdekt door de plantenverzamelaar Wilson in China. Later heeft hij deze variëteit samen met de botanicus Rehder beschreven. Zij meenden dat de bomen afweken van de *C. japonicum* in Japan. Zo zou de bladsteel korter zijn (2 cm) en de boom makkelijker meer stammen ontwikkelen. Studie in Amerika en Engeland en observaties in China door KVBC-leden pleitten echter om deze variëteit niet meer te handhaven maar synoniem te verklaren met *C. japonicum*. De verschillen zijn te klein en komen ook niet consequent voor in het natuurlijke verspreidingsgebied.

R. de Bree Ing. R. (Rob) G. de Bree is onderzoeker gebruikswaarde laanbomen bij het Boomteeltpraktijkonderzoek in Boskoop, telefoon (0172) 21 97 97.